

УДК 378.018:371.134:811.111(410)

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Сулим Наталія Володимирівна
м.Тернопіль

У статті розкрито поняття дистанційної освіти у Великобританії. Розкрито поняття «дистанційна освіта», «дистанційне навчання» та «дистанційний курс». Розглянуто технології дистанційного навчання. Визначено компоненти дистанційного навчання. Проаналізовано популярні форми занять за допомогою комп'ютерних телекомунікацій.

Ключові слова: дистанційна освіта, дистанційний курс, дистанційне навчання.

Самореалізація професійної діяльності особистості у XXI столітті неможлива без доступності необхідного освітньо-інформаційного поля, надання можливостей здобуття, осмислення та використання сучасних знань у обставинах, що швидко змінюються. Розвиток технологій та інтелектуалізація праці вимагає від людини вчитися все життя. Це можливо за умов впровадження сучасних ідей і технологій вищої освіти, де рівень комп'ютеризації викладання та доступності навчального матеріалу збільшується з кожним роком. Дистанційне навчання як інформаційний засіб та потужна науково-педагогічна база набуває популярності, зокрема у процесі навчання

іноземних мов.

Проблемними питаннями функціонування системи Британської освіти займалися такі зарубіжні науковці Заскалета С. Г. [1], Гідман С. [8], Корсак К. [2], Секрет І. В. [3], Статкевич А. Г. [4-5], Чередніченко Г. А. [6] Чорна С. С. [7] та інші.

Метою статті є дослідження застосування засобів дистанційної освіти у навчальному процесі педагогів англійської мови у Великобританії.

Дистанційне навчання у Англії та Шотландії є найбільш прогресивною технологією відкритої освіти. Як свідчить дослідження А. Статкевич, методика дистанційного навчання передбачає створення навчально-інформаційного середовища, яке включає комп'ютерні інформаційні джерела, електронні бібліотеки, відео- і аудіотеки, навчальні посібники тощо. Складовою частиною такої системи є слухачі та викладачі, які взаємодіють один з одним за допомогою сучасних телекомунікаційних засобів. Таке навчальне середовище надає дорослим унікальні можливості отримати знання як самостійно, так і під керівництвом персональних тьюторів. Тьютори закріплюються за кожним слухачем і надають науко-

во-методичну допомогу на всіх етапах самостійної роботи [6, с. 156]. Вони, як правило, підключають різні комп’ютерні тренажери й дистанційно використовують їх для отримання споживачем освітніх послуг, практичних навичок роботи. На них покладено формування й розподіл навчального матеріалу на кейси – систему носіїв інформації, призначену для розв’язання дидактичних задач.

Такий кейс навчання дозволяє:

- диференціювати навчальний процес;
- індивідуалізувати навчання;
- контролювати помилки зі зворотнім зв’язком;
- здійснювати самоконтроль і самокорекцію навчальної діяльності;
- виявити і використати резерв навчального часу за рахунок виконання комп’ютером трудомістких і рутинних обчислювальних робіт;
- здійснювати візуалізацію навчального матеріалу;
- моделювати й імітувати дослідження процесів або явищ;
- проводити лабораторні роботи з імітацією реального експерименту на комп’ютері;
- формувати вміння обирати оптимальне рішення в різних ситуаціях [5].

У Великій Британії, Англії та Шотландії зокрема, набула розвитку національна стратегія щодо інформаційно-комунікаційних технологій, яка передбачала розвиток здатності вмілого та гнучкого їх використання, а також вироблення відповідних знань і умінь у навчальному процесі. Такий спосіб побудови процесу навчання потребує від студентів опанування набору специфічних умінь, серед яких найбільш важливими є: використання інформаційних джерел; аналіз та інтерпретація отриманої інформації; образне й гнучке використання технологій; аргументоване опрацювання інформації; критичне судження; творче мислення; прийняття рішення; уміння робити огляд, модифікувати й оцінювати роботу [3, с. 165].

Такий підхід надав можливість створити базис та дидактичне підґрунтя для модифікованого й інтегрованого застосування дистанційного навчання в системі вищої освіти Англії та Шотландії. Ця технологія містить сукупність методів, форм і засобів взаємодії зі студентами в процесі самостійного, але контрольованого засвоєння визначеного масиву знань та потребує ретельної розробки кожної складової.

Дистанційна освіта – це освіта, яка орієнтована на використання інформаційно-комунікаційних технологій та здобувається за допомогою дистанційного навчання.

В свою чергу, дистанційне навчання – це цілеспрямований процес передавання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається, переважно, за педагогічними та інформаційними технологіями дистанційного навчання [6, с. 157].

Дистанційне навчання – організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання, призначена для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров’я. Дистанційне навчання дає змогу впрова-

джувати інтерактивні технології викладення матеріалу, здобувати повноцінну освіту, підвищувати кваліфікацію співробітників у територіально розподілених місцях. Процес навчання може відбуватися будь-де і будь-коли, єдина умова – доступ до мережі Інтернет [6, с. 160].

Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології створення і використання для індивідуалізованого навчання студентів (учнів) дидактично та методологічно оформленого навчального матеріалу у вигляді дистанційних курсів, опосередкованого інтерактивного спілкування між студентами і викладачами з використанням інформаційних технологій, комп’ютерної техніки та телекомунікаційного зв’язку [7, с. 96].

Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передавання і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу НП за допомогою комп’ютерної техніки та телекомунікаційного зв’язку.

Дистанційний курс – це інформаційний продукт, достатній для проведення навчальним закладом дистанційного навчання за окремою навчальною дисципліною.

Використання технологій дистанційного навчання дозволяє:

- знизити витрати на проведення навчання (не потрібно витрат на оренду приміщень, поїздок до місця навчання, як учнів, так і викладачів і т.п.);
- проводити навчання великої кількості осіб;
- підвищити якість навчання за рахунок застосування сучасних засобів, об’ємних електронних бібліотек і т.д.

– створити єдине освітнє середовище (особливо актуально для корпоративного навчання) [6, с. 157].

Отже, поняття “дистанційне навчання” (нині частіше вживають термін “електронне навчання”) ширше й ґрунтується на трьох складових: відкрите навчання, комп’ютерне навчання, активне спілкування з викладачем і студентами з використанням сучасних телекомунікацій (див. рис. 1).

Розвиток комп’ютерних технологій та дистанційного навчання у Англії та Шотландії почався у ХХ столітті. Система освіти у той час була підпорядкована урядовим комітетам, а тому будь-які нововведення та зміни мали бути узгоджені з відповідними структурами. Британські університети, на відміну від їм подібних у США, Австралії, Новій Зеландії не мали вечірньої форми навчання, яка надавала можливість отримати академічну освіту будь-яким дорослим студентам.

Відкритий університет Великої Британії (The Open University), заснований у 1969 році, є навчальним закладом, який пропонує якісне дистанційне навчання для осіб, які бажають отримати вищу освіту в зручний час та в зручному для них місці. У тому числі це люди з обмеженими можливостями здоров’я, які є офіційно пріоритетною групою для університету (зараз більш ніж 12 000 таких студентів) [4, с. 140].

Відкритий університет названий так, щоб показати його доступність за рахунок не високої ціни і відсутності необхідності часто відвідувати аудиторні заняття. Він став піонером дистанційної освіти, прототипом відкритих університетів та центром поширення сучасних технологій даної форми навчан-

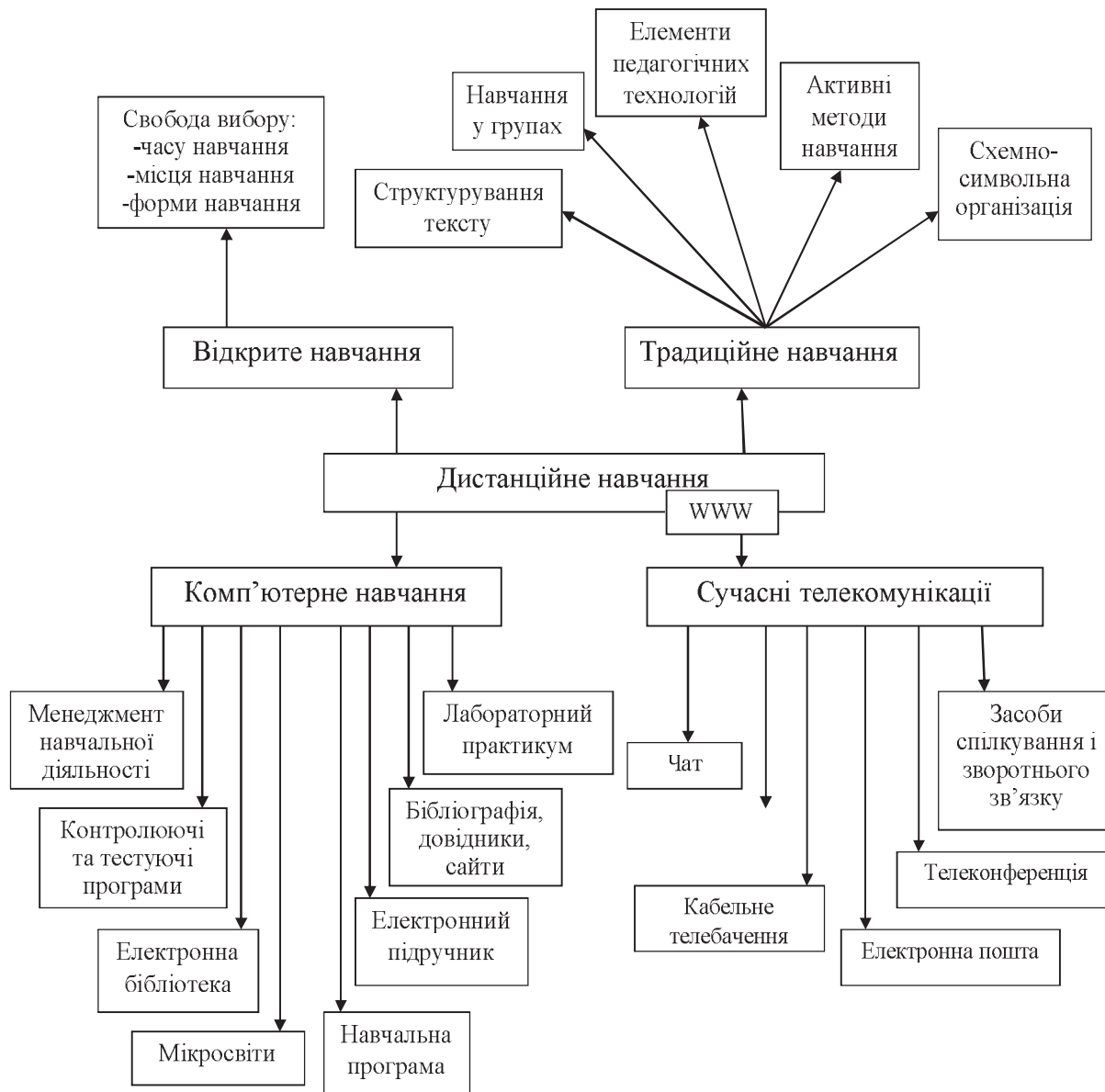

Рис. 1. Компоненти дистанційного навчання

ня, який до цього часу є одним зі світових лідерів у цій галузі. Офіційним засновником Відкритого університету вважалася сама королева, а канцлером (ректором) призначили спікера палати обшин. Було зроблено все, щоб університет став одночасно і масовим (у ньому щорічно вчиться 200 тисяч чоловік) і престижним. Слід зазначити те, що там діє політика відкритого доступу, тобто попередні академічні досягнення студентів не приймаються до уваги для навчання в більшості спеціальностей бакалавріату. Більшість студентів університету проживають в Сполученому Королівстві, але завдяки технологіям комп'ютеризації вони можуть знаходитися в будь-якій точці світу. До послуг студентів, які навчаються очно, є територія університету у 48 гектарів, більше 1000 академічних та наукових співробітників та приблизно 2500 осіб адміністративного персоналу.

У більшості курсів студентів підтримують викладачі, що забезпечують зворотний зв'язок при осо-

бистих зустрічах, по телефону й/ або в Інтернеті. Ряд короткострокових курсів у 10 кредитів не передбачають наставника, але пропонують сервіс онлайн-конференцій (Інтернет-форум), де пропонуються поради та допомога. Деякі модулі мають умову обов'язкової присутності. Це одноденна сесія, і студент повинен бути присутнім, щоб пройти модуль. Але поганий стан здоров'я або інші пом'якшувальні обставини можуть бути причинами пропуску такої сесії. Крім того, більшість спеціальностей традиційно пропонують тижневі літні школи, щоб зосередитися на навчанні. Агентство із забезпечення якості вищої освіти високо оцінило роботу університету, а саме високий рівень викладання.

У жовтні 2006 року Відкритий університет вступив до організації "Відкриті освітні ресурси руху" та запустив проєкт Open Learn. Велика кількість поточних і минулих матеріалів для дистанційного навчання опубліковані для вільного доступу, включаючи фай-

лові версії для педагогів з можливістю редагування, а також безкоштовні програмні засоби навчання [9].

Багато інших університетів Англії та Шотландії застосовують комп'ютерні засоби навчання та дистанційне навчання. Серед популярних форм занять за допомогою комп'ютерних телекомунікацій є [7, с. 98]:

– Чат-заняття, що проводяться синхронно, тобто всі учасники мають одночасний доступ до чату. У рамках багатьох дистанційних навчальних закладів Великої Британії діє чат-школа, в якій за допомогою чат-кабінетів організується діяльність дистанційних педагогів та студентів.

– Веб-заняття – дистанційні уроки, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей Інтернету. Для веб-занять використовуються спеціалізовані освітні веб-форуми, це форма роботи користувачів з певної теми або проблеми за допомогою записів, що залишаються на одному з сайтів з встановленою на ньому відповідною програмою. Від чат-занять веб-форуми відрізняються можливістю більш тривалої (багатоденної) роботи і асинхронним характером взаємодії учнів і педагогів.

– Онлайн-семінар – різновид веб-конференції, проведення онлайн-зустрічей або презентацій через Інтернет в режимі реального часу. Під час веб-конференції кожен з учасників знаходиться у свого комп'ютера, а зв'язок між ними підтримується через Інтернет за допомогою завантаження програми, встановленої на комп'ютері кожного учасника, або через веб-додаток. В останньому випадку, щоб приєднатися до конференції, потрібно просто ввести URL (адреса сайту).

Серед інших типових функцій конференц-зв'язку:

– Слайдові презентації (зазвичай створюються за допомогою Power Point або Основні на Mac);

– Відео в режимі реального часу (через веб-камеру або цифрову відеоканеру);

– VoIP (аудіозв'язок через комп'ютер в режимі реального часу з використанням навушників або колонок);

– Запис (розміщується за унікальним веб-адресою, для подальшого перегляду або прослуховування будь-яким користувачем інтернету);

– Дошки (електронна дошка для коментарів, на якій ведучий і слухачі можуть залишати позначки або коментувати пункти слайдової презентації);

– Текстовий чат – для сеансів питань і відповідей у режимі реального часу, що проводяться тільки для учасників конференції. У чаті можливо як групове (повідомлення видно всім учасникам) так і приватне спілкування (розмова між двома учасниками);

– Голосування та опитування (дозволяють ведучому опитувати аудиторію, надаючи на вибір кілька варіантів відповідей). Сучасні електронні підручники на лазерних дисках (CD-ROM) здатні вмістити в себе обсяг інформації, що перевищує кілька разів, чим звичайний навчальний посібник. При цьому навчальний матеріал може мати графічне, аудіо або відео супровід [1, с. 52-53].

У навчанні іноземних мов застосовуються програми симулятивно-імітаційного моделювання, створені з метою заповнення й моделювання мовного середовища або ситуації спілкування. У цьому випадку комп'ютер виконує функції партнера по комунікації, служить стимулом до організації діалогу між учнями або виступає в ролі консультанта, коли користувачеві необхідна інформація довідкового характеру. Даний тип програм є найбільш популярним як серед творців, так і серед користувачів. Це пояснюється наявністю елементів цікавості й ігри, що є найсильнішим засобом підвищення мотивації до досягнення поставлених завдань. Гра, як основа даного типу програм, може бути пізнавального, соціального або лінгвістичного характеру.

Аналіз застосування програм симулятивно-імітаційного моделювання в навчанні іноземним мовам дає підставу підрозділити їх у свою чергу на 5 підтипів [2, с. 10]:

1) тренувальні, призначені для закріплення навичок і вмінь, багато хто з них складені за принципом біхевіоризму (підкріплення правильної відповіді);

2) наставницькі, орієнтовані на засвоєння нових понять. У більшості випадків навчання в цих програмах ведеться у формі діалогу (після пред'явлення інформації тому, якого навчають, задаються питання);

3) програми проблемного навчання, побудовані на принципах когнітивної психології. Різноманітні завдання вирішуються учнями шляхом проб і помилок;

4) імітуючі й моделюючі, в основі яких лежать завдання відтворення представленої моделі й моделювання конкретної ситуації;

5) ігрові програми, у яких як засіб навчання використовуються інтерактивні ігри.

Ще одна новітня технологія – телеприсутність. Це проведення сеансів відеоконференцзв'язку, які забезпечують максимально можливий ефект присутності співрозмовників в одній кімнаті (кабінеті або залі). Як і класичні системи відеоконференцзв'язку рішення для телеприсутності дають змогу для: проведення багатосторонніх відеоконференцій (з різною якістю відео і звуку); передачу і відображення різного контенту (слайди презентацій, електронні таблиці, зображення з документ-камери тощо).

Незважаючи на переваги такого способу освіти, він ще не дуже розповсюджений в університетах Великої Британії через високу вартість устаткування (кодеки, спеціальні дисплеї і т.п.) і необхідністю уніфікації приміщень для проведення сеансів відеоконференцзв'язку [8, с. 25-26].

Дистанційна форма навчання знімає багато психологічних проблем, пов'язаних з комунікацією тих, хто навчається. Відкритість дистанційної форми діяльності безумовно розширює світогляд тих, яких навчають, до планетарного рівня. Почуття близькості всіх країн і континентів - одне з перших почуттів, що виникають практично в кожній людині, що починає працювати з електронною поштою або системою відео зв'язку в мережі Internet.

Дистанційне навчання, як вид утворення має велике значення і може бути, через якийсь час багато хто будуть проходити курси по мережі. Але єдине, що можна сказати точно: традиційного очного навчання воно не замінить, а також, що дистанційне навчання повинне з'єднати достоїнства самостійної підготовки й очного навчання в навчальному центрі,

іншими словами, дистанційне та очне навчання повинне взаємодіяти один з одним.

Висновки. Отже, дистанційна освіта у Великій Британії стала найпрогресивнішою технологією відкритої освіти, однією з переваг якої є те, що в цій системі можна розмістити будь-який курс, будь-яку навчальну програму та здійснювати дистанційне навчання через Інтернет практично у всіх сферах діяль-

ності людини. У процесі роботи над курсом студент має можливість обмінюватись електронною поштою як із тьютором, так і з іншими студентами. І хоча групи слухачів є віртуальними, такими, що існують тільки в Інтернеті, вони зберігають всі ознаки реальних, надаючи студентам можливість консультиватися з тьютором, спілкуватися один з одним й обмінюватись досвідом.

Література та джерела

1. Заскалета С.Г. Відкрите та дистанційне навчання в країнах Європейського Союзу / С.Г.Заскалета // Збірник наукових праць «Педагогічний процес: теорія і практика». – 2009. – № 1. – С. 49 – 60.
2. Корсак К. Великобританія: система освіти й підготовки наукових кадрів / Корсак К., Ткаченко Ю. // Науковий світ. – 1999. – № 4. – С.8-11
3. Секрет І.В. Загальний аналіз тенденцій впровадження інформаційних технологій у вищих навчальних закладах зарубіжних країн / І.В.Секрет // Проблеми сучасної педагогічної освіти: педагогіка і психологія: зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 24, ч. 2. – С.162-169
4. Статкевич А.Г. Інформаційно-комп'ютерні технології в системі дистанційного навчання Великої Британії / А.Г.Статкевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 15.10.2010 <<http://studentam.net.ua/content/view/full/7567/97/>>.
5. Статкевич А.Г. Становлення відкритого університету Великої Британії (історичний аспект) / А. Г. Статкевич // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – № 40. – С. 138 – 141.
6. Чередніченко Г.А. Інформаційні технології дистанційного навчання: перспективи та проблеми / Г.А.Чередніченко, І.П.Тригуб // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 155, ч. 1. – С. 156 – 162.
7. Чорна С.С. Дистанційне навчання в системі безперервної освіти / С.С.Чорна // Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки : наук.-виробничий журн. – 2010. – № 3. – С. 96 – 99.
8. Gidman S. Distant Learning / S. Gidman – Educational Courses in Britain, University of London External Programmes, U.K., 2009, 40 p.
9. Teaching and learning at the OU [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www8.open.ac.uk/about/main/the-ou-explained/teaching-and-learning-the-ou>

В статье раскрыто понятие дистанционного образования в Великобритании. Раскрыто понятие «дистанционное образование», «дистанционное обучение» и «дистанционный курс». Рассмотрены технологии дистанционного обучения. Определены компоненты дистанционного обучения. Проанализированы популярные формы занятий с помощью компьютерных телекоммуникаций.

Ключевые слова: дистанционное образование, дистанционный курс, дистанционное обучение.

This article deals with the concept of distance education in the Great Britain. The concept of "distance education", "distance learning" and "distance course" have been considered. The technology of distance learning has been disclosed. The components of distance learning have been defined. Popular forms of employment through computer telecommunications have been mentioned.

Key words: distance education, distance course, distance learning.